

1 GOETHE (1749–1832) SÅSOM ESOTRIKER

¹Leibniz, Lessing, Herder, Goethe och Schiller voro invigda i rosenkreuzarorden, även om de icke nådde högt i graderna. Men vad de fått av den hemliga kunskapen var fullt tillräckligt för att de skulle resa sig skyhögt över sin samtid. De omskrutna Kant, Fichte, Schelling och Hegel voro däremot inga invigda. Kant var den mest skarpsinnige och djupsinnige. Men vad hjälper största mentala geni utan esoteriska fakta? Han producerade idel fiktioner. Fichte var en skarpsinnig subjektivist, som totalt förirrade sig. Schelling och Hegel voro eklektiker, som levde på hopkok av andras ideer och i övrigt producerade illusioner och fiktioner.

²Goethe var den store objektivist, Schiller idealisten. Goethe blev 83 och Schiller 45 år gammal. Och ännu tvista de lärde om vem som var "störst".

³Den bästa biografien över Goethe hittills torde vara den av Karl Viëtor (Natur och Kultur 1953). Det är närmast i anslutning till denna som följande reflexioner infunnit sig.

⁴K.V:s biografi är ovanligt förståelsefull. Just därför lämpar den sig bäst som exempel på att endast esoteriker ha möjlighet att något så när tolka invigda, vilket torde framgå av vad som sägs i det följande.

⁵"När Goethe var aderton år hade, enligt hans egna ord, Tyskland också fyllt aderton, och det fanns möjligheter att utträta något." Det var en senare insikt och fog fanns för omdömet. Tysk "kultur", om man kunde tala om en sådan, var imitation av fransk. Även om Tyskland gällde Tegnér's ord om Sverige: "Blott barbarit var en gång fosterländskt". Det var de åvan först nämnda fem "titanerna", som voro upphovsmännen till vad som finns av kultur i Tyskland, om man med kultur menar "förståelse av verkligheten".

⁶Som nittonårig börjar Goethe intressera sig för alkemisternas och mystikernas skrifter. Det är ett intresse typiskt för förut invigda. Att Paracelsus och van Helmont räknas till alkemisterna, vittnar redan det, att de lärde icke veta vad saken gäller.

⁷Goethe kom snabbt till uppfattningen "om en tillvaro byggd på den mänskliga naturens helhet". Hans samtid hade emellertid icke klart för sig, att denna helhet är en förening av fysiskt, emotionalt och mentalt, utan förföll i stället till att dyrka det irrationella i tillvaron utan förståelse för att det irrationella är beviset på den mänskliga livsokunnigheten och att dyrkan av det irrationella slutligen leder till hävdandet av godtyckets princip.

⁸Goethe fattade vad Rousseau menade med "naturen": nämligen "allt som den moderna kulturen inte var". Kultur och onatur voro för Rousseau synonyma begrepp. Det var icke frågan om att återvända till skogen och leva som djuren utan att återvända "till den gamla och sanna oskulden". Rousseaus mening att "vårt tänkande är beroende av känslan" är riktig på lägre utvecklingsstadier. Men först när det fysiska behärskats av känslan och känslan av förnuftet, är individen en helgjuten människa. Till den klarheten kom Goethe, men icke Rousseau.

⁹Mänskligheten befinner sig på emotionalstadiet. Det var i vetskap härom Goethe kunde säga att "känslan är allt" (Gefühl ist alles). Det är först, när individen förvärvat mentala perspektivmedvetenheten, som han nått verkliga humanitetsstadiet och därmed frigörelse från beroendet av det emotionala, kan använda det emotionala såsom enbart drivande energi.

¹⁰Att Goethe själv var alltför beroende av sin emotionalitet, berodde på att han icke återförvärvat det oberoende han i tidigare inkarnation förvärvat. Det är tyvärr en mycket vanlig företeelse.

¹¹Originalitet kom att bli ett slagord för Goethes samtida: Att skapa något nytt och unikt, något som vuxit fram ur den egna personligheten. Det är gott och väl, om man är en personlighet. Goethe insåg, att originalitetens värde är beroende av kapaciteten. Det kan vara något för vår tids originalitetssträvare att fundera på. Det enskilda är en del av det allmänna, det individuella en del av kollektivet (grupp, nation, ras, mänsklighet). När individen har identifierat sig med det sig

ständigt vidgande gemensamma och ger personligt uttryck därför, då först fås den för alla värdefulla originaliteten.

¹²Goethes första dramatiska verk var *Götz von Berlichingen*. Där hävdade han "den gode medborgarens naturliga och heliga rätt att leva sitt liv som han behagar. Götz var den frihetsälskande människan, som lever efter sin egen lag. På sådana människors liv och gärningar beror samhällets bestånd och kulturens blomstring." Detta förutsätter givetvis, att "egna lagen" är i överensstämmelse med livets lag i motsats till mänskliga godtyckets lag.

¹³När Goethe började arbeta på sitt Faust-drama, är ovisst. Den första versionen ("Urfaust") sysselsatte honom under åren 1771–1775. Han sympatiserade med legendens Faust, såsom en djärv, outtröttlig utforskare av verkligheten, som insett mänskliga spekulationernas fåfänglighet med outtömligt begär efter verklig visdom. För honom blev Faust "en mytisk symbol för människosjälens" i dess eviga sökande.

¹⁴K.V. tillägger, att Goethes "sysslande med de moderna nyplatonikernas, teosofernas och magiernas skrifter hade skänkt honom förståelse för det oortodoxa, förrationalistiska sättet att utforska naturen".

¹⁵Man måste beundra de lärdas förmåga att med intetsägande, imponerande fraser maskera sin okunnighet. För en esoteriker är det alldeles tydligt, att Goethes tidiga intresse för "ockulta" litteraturen vittnar om, att han var en gammal invigd. Dessa kommentarer äro just avsedda att påvisa en hittills förbisedd sida (den esoteriska) i Goethes produktion och söka klargöra, att insikten härom är nödvändig, om man vill rätt förstå Goethe.

¹⁶Vad man måste beundra hos K.V. är den djupa förståelse han utan esoteriskt vetande har för Goethe. Han skriver sålunda, att Goethes begär efter "det högsta vetande och den djupaste känsla, hans önskan att utforska hur långt den mänskliga erfarenhetens gränser kan utsträckas" äro i sig själva goda och ädla. Goethe var "trots sin ungdom medveten om att den moraliska synpunkten inte räcker till, när det gäller att bedöma människans tillvaro och livet i dess komplicerade helhet".

¹⁷Beträffande diktkonsten anslöt sig Goethe till Herders uppfattning, att dikten växer fram ur tanken och känslan och att verket förhåller sig till tanken och känslan som kroppen till själen.

¹⁸K.V: Goethe sysselsatte sig mycket med individualitetens problem. Han undrade, hur världen kan bestå av idel självständiga individer, som dock stå i förbindelse med den oändliga helheten. Människan har sin del i tillvarons oändlighet genom sin metafysiska kärna, sin individualitet, genom det som Aristoteles kallade "enteleki" (idé = själ = kraft) och Leibniz "monad". Människan kallas en mikrokosm därför att hon är en avbild av universum. Varje monad är en levande och skapande spegel, som formar en bild av världen på sitt eget sätt.

¹⁹Även om det dunkelt sagda är det dunkelt tänkta, så framgår dock härav, hur medfödda överfysiska instinkten (det undermedvetna, latent) kan ana mer än den kan exakt formulera.

²⁰Problemet pluralism eller monism, hur tillvaron, bestående av individer (monader), kan utgöra en enhet, förklaras av esoteriken med att hela tillvaron är en medvetenhetsenhet, i vilken varje individ har omistlig del. Den utgör också förklaringen på tillvaron såsom en kosmisk medvetenhetsprocess genom vilken alla monader en gång ska nå livets slutmål: allas allvetenhet och allmakt.

²¹"Av sin samtids filosofiska hypoteser utvalde han dem som han tyckte sig kunna finna bekräftelse på i egna erfarenheten." Goethes världsbild "kristalliserades så småningom till en helhet, till en av de största synteserna i det moderna tänkandets historia".

²²"Panteismen utgjorde grunden till hans världsåskådning. Natur och ande, fenomen och väsen är ett; det oändliga är fördelat på idel ändliga, självständiga fenomen, som tillsammans bilda en stor, allomfattande enhet. Enhet i mångfalden är världens innersta natur. Tro på livets och naturens ursprungliga värde förenas hos Goethe med tillit till naturens godhet och med beundran för skönheten i dess former." "I slutet av Faust använder Goethe benämningen 'det evigt

kvinnliga' om det gudomliga som människan strävar upp emot.”

²³I Weimar lärde Goethe känna den redan gifta, sju år äldre Charlotte von Stein. “Det obevekliga allvaret i den kärlek som han känner, en kärlek som förenar själarna, försöker han förklara för sig själv med tanken, att en så intim förening är möjlig blott om den nuvarande gemenskapen är en upprepning av tidigare.” I ett brev till Wieland skrev Goethe: “Jag kan icke förklara den betydelse som denna kvinna har för mig, den makt hon har över mig, på något annat sätt än genom själavandringen” (ordet “reinkarnation” saknades ännu). “Ja, vi ha varit man och hustru en gång.” Dyliga esoteriska vinkar vimlar det av i Goethes produktion långt innan han på nytt blivit invigd i en esoterisk kunskapsorden. För en esoteriker är det uppenbart, att Goethe var en gammal esoteriker.

²⁴I kapitlet om Goethes skådespel *Ifigenia på Tauris* redogör K.V. för de ideal som föresvävade Goethe vid skådespelets avfattande. Klarhet och balans, återhållsamhet och själsligt lugn utgöra dess andliga innehåll. Som människa och konstnär började han sträva efter renhet och klarhet i formerna, yttre skönhet som uttryck för inre skönhet.

²⁵Dramats ämne var hämtat från Euripides men omgestaltades helt av Goethe. Euripides uppfattade ödet såsom en makt, som handlar efter egen logik (eller egen nyck) utan hänsyn till individen, “ett oundvikligt börande som endast skärpes och påskyndas av det motverkande viljandet”, “ett despotiskt tvång som krossar den enskilda människan närhelst hon vågar trotsa det”.

²⁶Goethe vill visa “vad människan förmår om hon accepterar ödet, emedan hon i det ser vänliga gudars vilja”. Ödet (exaktare: den stora Lagen) är “den enda makt den stora människan böjer sig inför och icke bara människorna utan även gudarna”.

²⁷För *Ifigenia* “existerar inte barbarer och greker, inte ras eller klass, utan blott tron på att alla människor har värde som lever i en gemenskap präglad av god vilja”. Goethe har i detta drama “uttryckt humanitetstron, tron på att människan, om hon sätter sin tillit till det gudomliga över henne och i henne, kan fullända sig, och att det är hennes uppgift att söka nå fulländning”.

²⁸I sina kommentarer till Goethes utkast till ett epos om en hemlig tempelriddarorden visar K.V. sig vara totalt okunnig om den äkta rosenkreuzarorden. Att han även i övrigt är esoteriskt okunnig, har förut påpekats. Han har fallit offer för de falska och totalt vilseledande uppgifter, som amerikanen H. Spencer Lewis lyckats få införda i de flesta uppslagslexika. Denne, som år 1909 i Förenta Staterna grundade sin egen parodi på hemlig kunskapsorden, utgav sig falskeligen vara ende äkte arvtagaren till rosenkreuzarorden.

²⁹Några beriktiganden torde vara på sin plats. Rosenkreuzarorden instiftades år 1375 av Christian Rosencreutz (alias neoplatonikern Proklos, alias Francis Bacon, alias Saint Germain, för att nämna några av hans inkarnationer).

³⁰Symbolen rosenkorset har flerfaldig betydelse. Den närmaste är att korset representerar människan, rosen hennes själ. Egentligen skulle det ha varit en lotusblomma, men det fick bli dess närmaste västerländska motsvarighet. De fem centra i kausalhöljet likna i sin helhet till formen Indiens heliga lotusblomma.

³¹K.V. förbigår anledningen till uppkomsten av de många hemliga ordnar, vilka likt svampar ur jorden växte upp runt omkring i Europa under 1700-talet. Anledningen var det kyrkliga tanketyranniet, som började kännas allt mer olidligt.

³²I tjugofyra stanser skildrar Goethe en riddarorden, bestående av tolv riddare och en stormästare med det betecknande namnet *Humanus*. De tolv representerade tolv olika religioner. Det var Goethes sätt att söka bekämpa religiösa fanatismen och intoleransen, en variant på kända uttalandet av Shaftesbury, att “alla visa i alla tider haft samma religion” (visdomens och kärlekens religion).

³³Skådespelet *Torquato Tasso* behandlade problemet om geniets tragedi. K.V. begränsar det till speciellt diktarens tragedi. I själva verket är det djupare än så. Det kan utsträckas till disproportionen mellan esoterikern och exoteristen, mellan dem på humanitets- och

civilisationsstadierna. Goethe kände sig som alla på högre nivå missförstådd, kände sig olik andra utan att klart inse, att detta berodde på den oerhörda skillnaden i medfödda, latent förmågan av livsförståelse. Ännu var han icke invigd i rosenkreuzarorden. De, som nått högre utvecklingsstadium eller de som en gång varit invigda i verklig kunskapsorden, lida ofta av samma disproportion utan att förstå varför. De tycka sig vara olika andra, betraktas av andra som särtingar och börja till slut undra, vad det är för fel på dem, eftersom deras syn på livet är så totalt annorlunda, börja tvivla på sig själva och känna sig allt mer osäkra. Förhållandet kan lätt bli tragiskt, om de icke komma till insikt om varpå det hela beror, ty som Goethe säger, "det tragiska bygger på ett missförhållande som icke kan utjämnas". Ofta slutar sådant med sinnessjukdom eller självmord.

³⁴Genom Winckelmanns epokgörande och revolutionerande verk om den antika grekiska konsten väcktes i Europa förståelsen för dennas fundamentala betydelse. Han framställde de grekiska konstverkens ädla enkelhet och lugna storhet som normen för sann konst. Det fanns i den grekiska konsten en idealisk skönhet, en urskönhet, utan motstycke, som ställde själva naturens skönhet i skuggan, en skönhet i vilken den gudomliga fullkomligheten kunde skönjas. I anslutning till denna uppfattning framlade Goethe i flera skrifter sin syn på konsten.

³⁵Utvecklingen av naturens livsformer uppvisar en strävan mot skönhet, även om fulländningen endast sällan uppnås. Den sköna människan är denna strävans mest fulländade resultat. Blott genom att betrakta naturen och konsten som en gemensam helhet kan man få en riktig uppfattning av det sköna. Det är denna helhetssyn, som sätter konstnären i stånd att skapa skönhet, att i det individuella inlägga det allmängiltiga med samma lagenlighet och nödvändighet som naturen frambringar sina former. Konsten är "en andra natur". Men den konsten kan skapas endast av högt utvecklade människor.

³⁶Det fanns för Goethe endast två läromästare: naturen och grekernas konst. Bildhuggarkonsten ansåg han vara den grundläggande konstarten, emedan den starkast framhäver konturernas klarhet och skönhet. Grekerna äro de ouppnådda förebilderna för konstnärlig fullkomlighet. I deras verk finnas lagarna för den sanna konsten. Det är icke fråga om att efterbilda naturen utan att frambringa det som överträffar naturen.

³⁷Kritikerna av Goethes entusiasm för grekiska konsten som den enda sanna konsten ha naturligtvis anmärkt på att han i Italien hade tillfälle att se endast få originalverk från grekiska tiden.

³⁸Han behövde icke fler. Han upplevde själv den skönhetsuppfattning han en gång i tidigare inkarnation förvärvat såsom bildhuggare och elev till Praxiteles.

³⁹Det viktigaste problemet är att välja de lämpliga objekten. Icke vilka föremål som helst lämpa sig för konstnärlig framställning utan endast sådana, som i sig själva äga en viss idealitet, som äro uttryck för en idé.

⁴⁰Med denna konstuppfattning trädde Goethe i skarpaste opposition mot det subjektiva godtycke som redan på hans tid börjat breda ut sig och som han med full rätt betecknade såsom tygellöshet. Subjektivismen försöker med fantasiens hjälp ge det omöjliga, det överkliga sken av verklighet. "Konstnären skall verka i lagbunden frihet, icke bli offer för det dunkelt kända, geniala godtycket och oklarheten." Detta är också i överensstämmelse med esoterikernas konstbegrepp, enligt vilket idealitet förutsätter lagenlighet. "Hur skall, menade Goethe, den sköna formfulländade gestalten kunna frambringas, där endast känslornas formlösa konturer och synernas dimma erkännas som fruktbar mark för konstskapandet."

⁴¹Goethe ansåg formen vara viktigare än färgen. Det fanns för honom endast en stil, inga olika stilarter, den stil som på ett äkta och samvetsgrant sätt söker framställa tingens väsen i den mån det är oss givet att fatta detta i synbara former. Konstens uppgift är icke att framföra känslor, stämningar och formlösheter.

⁴²Den litterära konsten, diktkonsten, har till uppgift att ge människan en riktig uppfattning om

livet och hennes egen ställning i världen, som tillåter jaget att höja sig fritt över det dunkla tvång som söker hindra henne vid varje steg. Den tjänar människan som medel att säkra sin såväl emotionala som mentala frihet. Den skänker henne distans från livet och ger henne styrka att vara herre över sin tillvaro i den utsträckning som hennes utvecklingsnivå tillåter det. "Du liknar den ande du förstår." Men man ser icke mer än man själv har. Det groteska i livsokunnigheten och självbedrägligheten består däri, att alltför många tro sig se "allt".

⁴³Goethe opponerade sig energiskt mot sådana diktverk, vilka framställde människan såsom maktlöst offer för dunkla demoner inom och utom henne, som utlämnade henne åt en tillvaro utan förnuftig ordning eller mening.

⁴⁴Den verkliga diktkonsten återger verkligheten sannare än livet, enär de diktade gestalterna befriats från allt tillfälligt och utgöra sammanfattningen av en hel grupps tendenser, åskådningar och reaktionssätt.

⁴⁵I romanen om Wilhelm Meister behandlar Goethe flera livsområden. De olika delarna av romanen sysselsatte Goethe under ett tjugotal år. Det var under mellantiden, som han blev invigd i rosenkreuzarorden, vilket givetvis gjorde sig märkbart på flera sätt i senare delarna. Det är ett heterogent verk och saknar egentlig komposition. Goethe använde det till att däri infoga den levnadsvishet han förvärvat under sitt långa liv.

⁴⁶Naturligtvis nämner Goethe ingenting om rosenkreuzarorden men omnämner däremot frimurareorden, i vilken de flesta framstående män på den tiden voro invigda. Anmärkningsvärt är den mängd esoterisk visdom, som representanter för frimurare- och även andra ordnar strödde omkring sig. Det vill förefalla som om verkliga esoteriker varit medlemmar i dessa sällskapsordnar och verkat i dessa. De flesta av hithörande esoteriska ideer gingo förlorade under 1800-talet på grund av den skepsis som allt mer utbredde sig under inverkan av naturforskningens snabba framsteg och filosofiens urartning i agnosticism.

⁴⁷När Goethe låter Wilhelm Meister osedd övervakas och aningslöst ledas av "sällskapet i tornet", så är analogien uppenbar med de förmåner från planethierarkiens sida, som alla åtnjuta, vilka en gång varit invigda i esoteriska kunskapsordnar. Flera samtida hade i sina romaner utnyttjat denna idé. Naturligtvis ha 1800-talets litteraturkritiker rynkat på näsan åt dylika "fantasterier". De visste ju allting så mycket bättre än en "antikverad" Goethe.

⁴⁸K. V: "Man skulle ur denna roman kunna sammanställa ett visserligen oorganiskt men dock omfattande kompendium över humanitetstron och dess strävanden, en vägledning till ett kultiverat liv i enlighet med de äldste kosmopolitiska ideer... Det är idén om människan, som utvecklar de viktigaste krafterna i sin personlighet och binder dem samman till en väl avrundad helhet, som själv stiftar lagarna för sitt handlande och som ansluter sig som en självständig medlem av kulturbyggarnas stora gemenskap."

⁴⁹Människan skall enligt esoteriken vara sin egen lag. (Bliv det du är.) Vi äro färdiga som människor, när vår egen lag sammanfaller med livets lag. Vår utveckling består i en fortgående anpassning till denna lag. I den mån människan förvärvar kunskap om verkligheten och livsförståelse, ökas insikten om livets lagenlighet. Allt godtycke är laglöshet inom alla livsområden.

⁵⁰Goethe begagnar Wilhelms läroår till att behandla bildningsproblemet. Han vill visa, hur personligheten i en långsam organisk process utvecklas ur den grodd som dess anlag utgör, hur denna personlighet så småningom hävdar sig gentemot den självtillräckliga, motverkande omgivningen. Utformandet av individen till kulturmänniska sker genom en komplicerad samverkan av oberäkneliga krafter, icke genom pedagogisk påverkan.

⁵¹Eftersom "en intelligent människa finner den bästa bildningen på resor", så skickas ynglingen ut i världen för att komma i kontakt med skilda företrädare för kulturen och med samhällslivets många olika områden.

⁵²"Snart nog tror Wilhelm, att han genom teatern bäst skulle uppnå en skapande kontakt med

yttrevärlden. Så småningom finner han att konstens förmedlare icke ha någonting att göra med den idealvärld, som de väcka till liv för en kort stund. Genom Shakespeares dramer öppnar sig en ny värld för honom som om de uppenbarade alla gåtor och han nu först lärde känna livet.”

⁵³Emellertid träffar han på ett slott en liten grupp “aktiva humanister, alla besjälade av samma anda”. De viktigaste av de krafter, som äro verksamma i människans liv, tycktes vara förkroppsligade hos dem. Wilhelm är beredd att taga emot vad denna elit har att lära honom. De klargöra för honom, att “när personligheten nått en viss grad av utveckling, bör människan börja leva för andra och glömma sig själv i en pliktbinden verksamhet. Då först lär hon känna sig själv, ty handlingen tvingar till jämförelse med andra. Hon lär sig inse, att livet ställer krav på beslutsamhet, begränsning, handling, att frivillig disciplin och försakelse är villkoret för all kulturskapande verksamhet, att människan ej blir lycklig förrän hennes obetingade verksamhetsdrift sätter sig sina egna gränser, att den som vill anknyta allt yttre till egen njutning kommer att förbruka sin tid med en evigt otillfredsställd strävan.”

⁵⁴“Han lär sig inse, att endast ett liv fyllt av verksamhet är ett verkligt liv. Endast genom sin verksamhet bindes människan samman med sina medmänniskor och endast i gemenskapen kan hon hoppas förverkliga humanitetsidealet. Han blir verksam och begår det ena misstaget efter det andra i oavslutlig följd. Men alldenstund vi äro i fysiska världen för att göra erfarenheter och lära av dem, blir resultatet av alla dessa erfarenheter det bästa möjliga. Överksamhet av fruktan för misstag leder ingenstans.”

⁵⁵Det hela skall, enligt Goethe, gå ut på att visa, att människan ledes av en högre hand och att hon trots alla dumheter och förvillelser når fram till ett lyckligt slut. Detta är också i överensstämmelse med esoteriska insikten. Barnets krav på att alla sagor ska sluta lyckligt är uttryck för livets vishet. Ty hur det än går, slutar allting väl, även om människan icke inser det förrän i nästa värld.

⁵⁶“Sällskapet i tornet” har hela tiden vakat över honom. När Wilhelm kommer underfund med detta, undrar han, varför de icke hindrat honom från att begå alla dessa misstag. Han får till svar, att det icke är människouppfostrarens plikt att förekomma misstag, ty det är genom dessa människan lär. Skall människan förvärva levnadskonst, så måste hon lära sig omvandla alla sina erfarenheter, både goda och dåliga, till positiva möjligheter.

⁵⁷Också detta är esoteriskt. Det är i fysiska världen och endast i denna som människan kan förvärva alla de egenskaper och förmågor, som kunna och måste förvärfas för fortsatt utveckling i närmast högre rike. I livet mellan inkarnationerna lär människan ingenting. Det är en viloperiod, under vilken hon i bästa fall bearbetar de erfarenheter hon gjort i fysiska världen. Men även de möjligheterna äro begränsade genom bortfall av de mentalatomer som lämnades kvar i organismens hjärna. Människan är i sina emotional- och mentalhöljen (kausalhöljet kan i detta fall bortses ifrån) mycket mera begränsad än i organismen. En helt annan sak blir det, när hon en gång förvärvat självmedvetenhet i kausalhöljet. Men då är hon praktiskt taget färdig för femte riket.

⁵⁸Sedan lär sig Wilhelm att omsätta sina teoretiska vetanden i tillämpningens praktiska färdigheter. Det gäller att göra sig mera skickad för livets uppgifter, att koncentrera sig på en bestämd verksamhet.

⁵⁹I fortsättningen om Wilhelm Meister kommer Goethe in på en analys av känslolivet i vilken esoteriska psykologien visar sig vara väl maskerad.

⁶⁰Enligt K.V. hade Goethes Faust kommit till insikt om att livet icke kunde vara vad 1700-talets rationalistiska tidsålder kallade för liv. Faust hade fått nog av den inbilska visheten i universitetets fyra fakulteter. Med hjälp av den oortodoxa vetenskapen, den vita magien, ämnar Faust få direkt kontakt med andevärlden, som osynlig verkar i naturen. Detta ansågs på den tiden vara den hemliga vägen till livets mysterier men betraktades däremot av kyrkan såsom svartkonst och som bevis på förbund med djävulen.

⁶¹Esoterikern menar med “vit magi” kausaljagets verksamhet, vilken förutsätter, att

människomonaden förvärvat självmedvetenhet i sitt kausalhölje och lever ett fullt utvecklat subjektivt och objektivt liv i kausalvärlden. Innan detta är fallet, finns risk för att individen i sin livsokunnighet (kunskap förvärvas först i kausalvärlden) begår sådana fatala misstag ifråga om livslagarna, som sammanfattas under beteckningen "svart magi". Många skilja på "grå" och "svart" magi, beroende på om okunnighetens motiv äro osjälviska eller egoistiska. Man kan även uttrycka det så, att "vit magi" är allt som är i överensstämmelse med Lagen och "svart magi" allt som strider mot Lagen.

⁶²För att man i detta sammanhang skall kunna tala om "magi" måste individen avsiktligt och målmedvetet bruka sin "vilja" (emotional- eller mentalenergierna) för att med dess hjälp utanför normala verksamhetssätt söka nå materiella resultat eller påverka andras medvetenhet. Så stränga äro bestämmelserna för att förhindra magiskt maktmissbruk, att icke ens individerna i femte naturriket få bruka "viljan" utan tillstånd av sina chefer i sjätte naturriket.

⁶³K. V: Fausts livsideal är icke ett fastställt mål, utan det väsentliga är verksamheten, strävan, kraften att outtröttligt bryta upp på nytt, modet att ständigt göra nya försök. Han vill lära känna livet, det högsta såväl som det lägsta. Wilhelm Meister anser ett sådant begär förmätet och att det endast leder till ständig otillfredsställelse. Faust frågar aldrig efter konsekvenserna. Till och med Mefisto varnar honom, vilket han kan kosta på sig, enär han är säker om sitt byte.

⁶⁴Mefisto-gestalten vittnar om Goethes esoteriska vetande: "Den kraft som städse vill det onda och städse tjänar det goda". I den symbolen har Goethe sammanfört dels indiernas Shiva (dödens upplösnings-, frigörelse-, evolveringsenergi), dels "svarta logens" representanter.

⁶⁵Det finns mänskliga individer, som, när de förvärvat full fysisk-eterisk och emotional subjektiv och objektiv medvetenhet i sina höljen och därmed blivit suveräna i dessa världar, vägra att ingå i livsenheten. De kvarstanna i dessa världar, och för att i fortsättningen få vara suveräna och behärska människorna motarbeta de mäsklighetens fortsatta utveckling med alla medel. De livsokunniga äro aningslöst dessas verktyg. Sunda förnuftet borde inse, att det måste finnas så självhärliga och egoistiska individer, att de vägra böja sig för någon annan lag än sin egen, vägra uppge sin makt, vägra bli livets tjänare för att i stället bli dess herrar. När de förvärvat erforderliga kapaciteten, så att de duga till medhjälpare i kampen mot utvecklingen såsom likvärdiga maktfaktorer, bli de upptagna (dionysosinitiationen) i svarta logen, i vilken envar är sin egen lag men alla förenade i gemensamma kampen. De veta icke, att de genom sin verksamhet i sin tur äro redskap för de höga väsen i planetregeringen som äro representanter för ödeslag och skördelag. De äro aningslöst övervakade och "misslyckas" med allt utanför ramen för människornas dåliga sådd och skörd. De äro aningslöst ödets agenter. De äro offer för sin egen obotliga förblindelse och kunna aldrig ana högre världars härlighet.

⁶⁶Så småningom kommer Faust till insikt om, att människan är så livsokunnig, att hon i stort sett endast kan begå livsmisstag. (Es irrt der Mensch so lang er strebt.) Det är därför som all maktutövning samtidigt innebär maktmissbruk. Vi bryta mot livets okända lagar. Det är därför som våra motiv äro det i livshänseende viktigaste, vilket icke berättigar oss att göra ont för att gott skall komma därav. Den sår alltid bästa sådd som gör så gott den kan.

⁶⁷Goethes inställning till problemet gott-ont kommer överallt till synes, en inställning som fördömts av teologer och moralister. Goethe säger rent ut, att vi icke kunna avgöra, vad som är gott och ont, att all etisk dogmatism är ohållbar, att en människas värde inte är lika med hennes dygd. Karaktär är, enligt Goethe, beslutsamhet och viljekraft. Våra moralbegrepp tillhöra enligt esoteriken vår utvecklingsnivå och visa hur långt vi kommit i livsförståelse.

Ovanstående text utgör uppsatsen *Goethe såsom esoteriker* av Henry T. Laurency.

Uppsatsen ingår i boken *Livskunskap Fem*, utgiven 1995.

Copyright © Förlagsstiftelsen Henry T. Laurency 1986, 1995.